

אוניברסיטת בר – אילן

**בחינת תפיסת מעורבות הורים והקשרה להישגים לימודיים בישראל
באמצעות מבחני הערכה בינלאומיים (TIMSS)**

ארז זבלבסקי

שם המנחה: דר' אורלי שפירא-לשצינסקי

עבודה זו מוגשת כחלק מהדרישות לשם קבלת תואר מוסמך

בבית הספר לחינוך של אוניברסיטת בר אילן

תקציר

מחקרים רבים מעלים את תרומתה החיובית והמשמעותית של מעורבות ההורים לשיפור ההישגים הלימודיים של תלמידים. כמו כן, מחקרים קודמים מצאו כי תלמידים שתפסו את מעורבות הוריהם כגבוהה, היו בעלי הישגים גבוהים. יחד עם זאת, מורים רבים תופסים את מעורבות ההורים באופן מסוייג ונמנעים מליזום מעורבות הורים בבית הספר.

במחקר זה נבחנו תפיסותיהם של תלמידים, מורים ומנהלים את מעורבות ההורים בבית הספר והקשרם להישגי התלמידים במתמטיקה. בנוסף, נבחן הקשר בין תפיסות אלו לבין מאפייני הרקע של התלמיד (מצבו הסוציו-אקונומי של בית הספר, השכלת הורי התלמיד, ארץ המוצא של התלמיד ומגדרו).

זהו מחקר ראשון מסוגו בישראל בהיקפו בנושא זה של תפיסות מעורבות הורים בלימודים (151 בתי ספר, 4699 תלמידים, 508 מורים ו-151 מנהלים). הנתונים נאספו ממחקר הטימס (TIMSS, 2011), מחקר בין-לאומי להערכת הידע והמיומנויות של תלמידי כיתה ח' במתמטיקה ובמדעים. ניתוח משוואות מבניות רב-רמה (Multilevel SEM), הוביל למספר ממצאים עיקריים:

ראשית, בניגוד למשוער, קיים קשר שלילי בין תפיסת התלמידים את מעורבות ההורים לבין תפיסת המורים והמנהלים. כך שככל שתלמיד תופס את מעורבות הוריו כגבוהה יותר, כך מורים ומנהלים תופסים אותה כנמוכה יותר. שנית, נמצא, בהתאם להשערת המחקר, כי ישנו קשר חיובי בין תפיסת מעורבות ההורים של התלמיד לבין הישגיו הלימודיים. כלומר, ככל שהתלמיד תופס את מעורבות הוריו כגבוהה יותר, כך הישגיו הלימודיים גבוהים יותר. יחד עם זאת, ככל הנראה עקב תפיסת מעורבות הורים שונה בין מורה לתלמיד, כפי שנמצא בממצא הראשון, קיים קשר שלילי בין תפיסת מעורבות ההורים בקרב המורים לבין הישגיו הלימודיים של התלמיד. כלומר, ככל שמורה תופס את מעורבות ההורים כגבוהה יותר, הישגי התלמיד נמוכים יותר.

בנוסף, נמצאו מספר קשרים בין מאפייני הרקע של התלמיד לתפיסת מעורבות ההורים שלו ולהישגיו הלימודיים: נמצא כי בנות תופסות את מעורבות ההורים שלהן כגבוהה יותר ביחס לבנים, אך לא קיימים הבדלים מגדריים בהישגיהם הלימודיים. יחד עם זאת הישגיו הלימודיים של התלמיד קשורים באופן חיובי להשכלת ההורים כפי שזו נתפסת על ידי התלמיד. כך שככל שהשכלת ההורים גבוהה יותר, כך הישגי התלמידים גבוהים יותר. בנוסף, נמצא, בניגוד למחקרים קודמים, כי לעולים הישגים גבוהים יותר בהשוואה לילידי הארץ. לבסוף, בהתאם להשערת המחקר, קיימים

קשרים שליליים בין מצב סוציו-אקונומי לתפיסות מעורבות ההורים של הילד ולהישגיו הלימודיים. כך שככל ששיעור התלמידים מרקע סוציו-אקונומי חלש גבוה יותר, כך מעורבות ההורים והישגי הלימודיים נמוכים יותר.

תרומת המחקר הנוכחי במתן חשיבות להטמעתן של תוכניות מעורבות הורים בבתי הספר, בעיקר בבתי ספר תת-משיגים לשם שיפור בהישגי התלמידים ובתפיסת המורים את תרומתה של מעורבות ההורים.